

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism och till lagar som har samband med den

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism och till lagar som har samband med den (RP 157/2024 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Elise Luovula, finansministeriet
- byråchef Pekka Vasara, Finansinspektionen
- överinspektör Tiina Ahtonen, dataombudsmannens byrå
- överinspektör Lotta Järvinen, centralkriminalpolisen
- överinspektör Heli Heikkola, skyddspolisen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- inrikesministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Verket för finansiell stabilitet
- Tullen
- Skatteförvaltningen
- Skatteförvaltningen, Enheten för utredning av grå ekonomi
- Ålands landskapsregering
- Finlands näringsliv rf
- Finanssiala ry
- Centralhandelskammaren
- Företagarna i Finland rf.

Inget yttrande av

- Finlands Bank.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och mål

Syftet med propositionen är att effektivisera informationsutbytet mellan myndigheterna och de övervakare som avses i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Syftet är också att i enlighet med regeringsprogrammet undanröja hinder för informationsutbyte inom brottsbekämpningen. Dessutom är syftet att avhjälpa de brister i fråga om skyddspolisens rätt att få information som kvarstår i speciallagstiftningen efter att skyddspolisens roll ändrades från förundersökningsmyndighet till underrättelsemyndighet när underrättelselagarna trädde i kraft. Förslaget grundar sig i huvudsak på nationella behov och på behoven av att rätta till bristerna i verkställandet av EU:s penningtvättslagstiftning. Genom förslaget genomförs dessutom artikel 117.5 i EU:s kreditinstitutsdirektiv, genom vilken informationsutbytet mellan centralen för utredning av penningtvätt och myndigheterna för tillsyn över förhindrandet av penningtvätt säkerställs.

Propositionen tar fasta på flera olika aspekter som hänför sig till informationsutbytet mellan myndigheterna, såsom omfattningen av och förutsättningarna för informationsutbytet, myndigheternas befogenheter, dataskyddsfrågor samt sättet på vilket Skyddspolisen föreslås få information. Förslaget behandlas förutom av ekonomiutskottet och betänkandeutskottet även av grundlagsutskottet. Ekonomiutskottet ställer sig bakom förslagets mål och bedömer propositionen utifrån utskottets eget uppgiftsområde.

De viktigaste förslagen med avseende på ekonomiutskottets uppgiftsområde

Betydelsen av informationsutbyte mellan myndigheterna för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism

Den säkerhetspolitiska miljön i Finland och Europa har förändrats och blivit mer komplicerad under de senaste åren. Det beror bland annat på det skärpta geopolitiska läget överlag och i synnerhet på Rysslands anfallskrig mot Ukraina. De betydande omvärldsförändringarna ställer allt fler och nya krav också på arbetet för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Exempelvis de ekonomiska sanktionerna mot Ryssland och olika konstgjorda företagsomstruktureringar för att kringgå dem medför ytterligare arbete och utmaningar för de myndigheter som ansvarar för sanktionsövervakningen. Den ökade användningen av nya typer av tillgångar som är svåra att spåra, såsom kryptotillgångar, och utvecklingen av en integrerad kapitalmarknad i EU medför utöver flera positiva effekter också en ökad risk för penningtvätt och andra oegentligheter på finansmarknaden. Penningtvätt och terrorism är gränsöverskridande verksamhet och för att ingripa krävs ett effektivt samarbete både mellan enskilda medlemsländers myndigheter och mellan myndigheterna inom de olika länderna.

Ekonomiutskottet anser det vara nödvändigt att de myndigheter som ansvarar för förhindrande av penningtvätt och terrorism och övriga myndigheter utöver sina andra behörigheter har tillräckligt effektiva befogenheter att utbyta information. Utskottet hänvisar också till sitt betänkande EkUB 8/2024 rd — RP 31/2024 rd, där utskottet betonar betydelsen av ett effektivt system för informationsutbyte mellan de myndigheter som ansvarar för finansmarknadens funktion samt uppmanar

Utlåtande EkUU 29/2024 rd

till snabba lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att säkerställa ett bättre informationsutbyte än för närvarande.

Ändringarna i bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism och i bestämmelserna om penningtvättsregistret

Registeruppgifter om verkliga förmånstagare. Enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism ska de rapporteringsskyldiga som avses i lagen utföra kundkontroll och göra en anmälan till tillsynsmyndigheten, om de upptäcker brister eller inkonsekvenser i de uppgifter som registrerats om en verklig förmånstagare. Med förmånstagare avses i lagen en fysisk person som antingen äger eller på annat sätt utövar bestämmande inflytande i ett företag.

Det föreslås att 6 kap. 5 § 1 mom. i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism ändras så att rapporteringsskyldigheten i fråga om förmånstagaruppgifter trots bestämmelserna om sekretess ska gälla de rapporteringsskyldiga som avses i lagen och tillsynsmyndigheterna och advokatföreningen på samma sätt. Bestämmelser om sekretess ingår särskilt i kreditinstitutslagen (610/2014) och försäkringsbolagslagen (521/2008). Syftet med förslaget är att säkerställa att registeruppgifterna om verkliga förmånstagare enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism är korrekta och uppdaterade så att de bättre än i nuläget uppfyller villkoren i artikel 30 i det femte penningtvättsdirektivet. Ekonomiutskottet anser att förslaget är motiverat och påpekar att de registrerade förmånstagaruppgifterna ska vara så felfria och aktuella som möjligt.

Vidare föreslås det att ordalydelsen i 6 kap. 5 § 2 mom. preciseras så att den motsvarar nuvarande tillämpningspraxis, enligt vilken den personuppgiftsansvarige inte uppdaterar registeruppgifterna utan uppmanar det företag eller den sammanslutning som är föremål för tillsynsanmälan att uppdatera uppgifterna i registret. Utskottet anser att preciseringen är motiverad för att förtydliga bestämmelsen. Samtidigt fäster utskottet uppmärksamhet vid ett sakkunnigyttrande där det föreslås att utöver de rapporteringsskyldiga ska också de myndigheter som omfattas av den allmänna omsorgsplikten enligt 9 kap. 5 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism vara skyldiga att underrätta registerföraren om brister eller inkonsekvenser som de upptäckt i de uppgifter som registrerats om en verklig förmånstagare.

Formen för och innehållet i rapporter om tvivelaktiga transaktioner. En tvivelaktig transaktion avser i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism en kunds transaktion som avviker från den normala verksamheten eller som är ovanlig. Enligt de gällande bestämmelserna utfärdas närmare bestämmelser om formen för och innehållet i rapporter om tvivelaktiga transaktioner genom förordning av statsrådet. Det föreslås att 4 kap. 2 § 3 mom. i lagen ändras så att det i fortsättningen är centralen för utredning av penningtvätt som utfärdar närmare föreskrifter om formen för en rapport om tvivelaktiga transaktioner och presentationen av rapportens innehåll.

Ekonomiutskottet anser att förslaget är motiverat med tanke på en effektiv behandling av rapporterna. Utskottet håller också med de sakkunniga om att det bör säkerställas att ändringarna som gäller formen för och innehållet i rapporterna inte orsakar de rapporteringsskyldiga oskälig administrativ eller ekonomisk börda i förhållande till de fördelar som eftersträvas. Dessutom är det

Utlåtande EkUU 29/2024 rd

viktigt att se till att förslaget så noggrant som möjligt motsvarar de bestämmelser om minikraven beträffande uppgifter som ska registreras i samband med förfaranden för kundkontroll och om innehållet i rapporter om tvivelaktiga transaktioner som ska utfärdas med stöd av EU:s penningtvättsförordning (EU) 2024/1624 som antogs i maj 2024.

Uppgifter som ska föras in i penningtvättsregistret och avförande av dem ur registret. Det föreslås att det i penningtvättsregistret i fortsättningen får föras in ett fotografi och en ansiktsbild för identifiering av en person om det är nödvändigt. Dessutom föreslås det att det i registret ska vara möjligt att föra in uppgifter om en persons politiska åsikt, religiösa övertygelse och etniska ursprung, om det är nödvändigt för behandlingen av ärendet. Enligt propositionsmotiven behövs de föreslagna bestämmelserna för att man ska kunna försäkra sig om att centralen för utredning av penningtvätt kan sköta sina lagstadgade uppgifter. I propositionsmotiven beskrivs dessutom de skyddsåtgärder som ska vidtas vid behandlingen av särskilda kategorier av personuppgifter. Ekonomiutskottet konstaterar att det är fråga om känsliga uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter och betonar vikten av att bestämmelserna är tydliga och noggrant avgränsade samt att proportionalitetsprincipen iakttas.

Det föreslås att uppgifterna i penningtvättsregistret ska strykas senast vid utgången av det kalenderår då tio år har förflutit från det att anteckningen gjordes. Om de mottagna uppgifterna tagits med i en samlad utredning stryks uppgifterna senast vid utgången av det kalenderår då tio år har förflutit från det att den samlade utredningen inleddes. Förslaget motiveras av utredningsmässiga skäl och skäl som hänför sig till de praktiska processerna. Genom förfarandet säkerställs även uppgifternas integritet och betydelse i sammanhanget med tanke på den registrerades rättigheter. Ekonomiutskottet hänvisar till sakkunnigyttranden och konstaterar att förvaringstiden på tio år för uppgifterna enligt den gällande lagen är anmärkningsvärt lång och att den föreslagna ändringen ytterligare förlänger förvaringstiden för uppgifter som förts in i registret.

Förslag som påverkar Finansinspektionens verksamhet

Det föreslås en ny bestämmelse i 4 § 4 mom. i lagen om centralen för utredning av penningtvätt. Enligt bestämmelsen får centralen för utredning av penningtvätt lämna ut uppgifter till Finansinspektionen, om uppgifterna är nödvändiga för utförandet av de i kreditinstitutslagen föreskrivna uppgifter som krävs för en bedömning av risken för penningtvätt och finansiering av terrorism. Dessutom kan centralen lämna ut uppgifter till Europeiska centralbanken i situationer där Europeiska centralbanken är banktillsynsmyndighet. Ekonomiutskottet anser att förslaget är motiverat och konstaterar att genom den föreslagna bestämmelsen genomförs en bestämmelse i EU:s kreditinstitutsdirektiv som inte ger något nationellt handlingsutrymme.

Det föreslås att en ny bestämmelse fogas till 71 § 1 mom. i lagen om Finansinspektionen enligt vilken Finansinspektionen utan hinder av sekretessbestämmelserna har rätt att på eget initiativ eller på begäran lämna ut information till Skyddspolisens för förebyggande av brott som hör till skyddspolisens uppgifter och för skyddande av den nationella säkerheten mot verksamhet som utgör ett allvarligt hot mot den. Skyddspolisens är inte längre förundersökningsmyndighet sedan underrättelselagarna trädde i kraft, och enligt den gällande lagen får Finansinspektionen lämna ut uppgifter endast till en förundersökningsmyndighet. Utskottet anser att förslaget är befogat och framhåller att det föreslagna förfarandet är särskilt viktigt också med tanke på att det hör till Fi-

Utlåtande EkUU 29/2024 rd

nansinspektionens uppgifter att övervaka internationella ekonomiska sanktioner. Finansinspektionen kan i samband med det upptäcka kringgående av sanktioner som äventyrar den nationella säkerheten eller andra omständigheter som är av betydelse för Skyddspolisens uppgifter.

Övrigt

Ekonomiutskottet noterar att EU:s nya penningtvättslagstiftning, som antogs i maj 2024, innehåller bestämmelser om informationsutbyte. Utskottet anser det vara viktigt att säkerställa att de nu föreslagna bestämmelserna och bestämmelserna om informationsutbyte i den nya EU-lagstiftningen bildar en fungerande och konsekvent helhet.

I propositionen framförs att EU:s penningtvättsförordning, som antogs som en del av den nya penningtvättslagstiftningen, också innehåller helt nya bestämmelser om informationsutbyte. På de villkor som anges i förordningen är det möjligt att nationellt föreskriva om partnerskap för informationsutbyte. Det innebär att de rapporteringsskyldiga och myndigheterna kan dela personuppgifter som har samlats in som ett led i skyldigheten till kundkontroll och behandla dessa uppgifter med hänsyn till dataskyddskraven. Utskottet anser att det i samband med genomförandet av EU:s nya penningtvättslagstiftning är bra att bedöma om man inom ramen för villkoren i penningtvättsförordningen och dataskyddslagstiftningen kan utvidga de rapporteringsskyldigas möjligheter att utbyta information och på så sätt effektivisera arbetet för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Utskottet hänvisar också till ett sakkunnigyttrande enligt vilket internationella erfarenheter har visat att de rapporteringsskyldiga klart effektivare har kunnat upptäcka penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av sanktioner när de har haft möjlighet att utbyta information om misstänkta eller tvivelaktiga transaktioner.

UTSKOTTETS FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 29/2024 rd

Helsingfors 21.11.2024

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Ville Kaunisto saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Antti Kangas saf
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Heikki Vestman saml
medlem Juha Viitala sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Pauli Aalto-Setälä saml
ersättare Vesa Kallio cent
ersättare Teemu Kinnari saml
ersättare Juha Mäenpää saf.

Sekreterare var

utskottsråd Johanna Rihto-Kekkonen.